

گزارش

برخورد بانک مرکزی با ۱۰۰ صرافی غیرمجاز

در روزهای گذشته اظهارنظرهای برخی از اعضای کانون صرافان این شائبه را مطرح کرده که بانک مرکزی در پی تعطیلی صرافی‌های کشور است. این شائبه را برخی از اعضای کانون صرافان مطرح کرده‌اند. در این خصوص کامران سلطانی‌زاده، دبیرکل کانون صرافان مدعی است صرافی‌ها تنها دورزندگان تحریم‌ها به دلیل دارا بودن شبکه مویرگی هستند و کسانی که در داخل به دنبال آسیب زدن به این سیستم پیچیده‌اند، عملاً شبیه به سیستم‌هایی همچون کشورهای تحریم‌کننده و آمریکا در دوره ترامپ عمل می‌کنند. این ادعاها در حالی است که بانک مرکزی پس از این اظهارات اعلام کرده اقدامات فعلی‌اش اولاً برای تقویت حکمرانی پول ملی و سروسامان دادن به بازار ارز بوده و ثانیاً صرفاً با صرافی‌های غیرمجاز برخورد می‌شود و زمینه‌های حمایت قانونی از صرافی‌های مجاز بیش از پیش تقویت خواهد شد و این ادعا که بانک مرکزی یا دولت در پی آسیب زدن به سیستم صرافی‌های کشور بوده، ادعای خلاف واقع است.

ادعای عجیب دبیرکل کانون صرافان

روز شنبه کامران سلطانی‌زاده، دبیرکل کانون صرافان در گفت‌وگو با یکی از رسانه‌ها، نسبت به تعطیلی برخی صرافی‌ها هشدار داد. سلطانی‌زاده می‌گوید: «برخی اظهارنظرها ظرف روزهای گذشته در مورد بی‌اثر بودن حضور شبکه صرافی‌ها در شرایط کنونی اقتصاد ایران و تأکید بر سپردن امور نقل و انتقالات ارزی تماماً به صرافی‌های بانکی از سر نا‌آگاهی نسبت به شرایط جدید بازار و سنجش شرایط براساس سال‌های قبل است که هنوز تحریم‌ها تا این اندازه پیچیده نشده بودند؛ این در حالی است که برخی اظهارنظرها نشان از عدم اشراف مناسب بر شرایط کنونی ارزی کشور است.» دبیرکل کانون صرافان در ادامه می‌گوید: «زمانی که کشور در جنگ اقتصادی به سر می‌برد و عملاً تمامی سیستم رسمی بانکی کشور تحریم بوده و به نوعی بلااستفاده است، تنها سیستم صرافی و جنگ چریکی اقتصادی جواب می‌دهد که متأسفانه از زمان ریاست جمهوری محمود احمدی‌نژاد به بعد و هم‌زمان با تشدید تحریم بانک مرکزی و بانک‌ها، عملاً تمامی تبادل‌ات ارزی توسط چرخه صرافی‌ها و کارگزاری‌های مرتبط با آنها انجام پذیرفته و عملاً بانک‌ها فقط واسطه این تبادل‌ات بوده‌اند.» سلطانی‌زاده بیان می‌دارد از آنجایی که صرافی‌ها تنها دورزندگان تحریم‌ها به دلیل دارا بودن شبکه مویرگی هستند؛ عملاً کسانی که در داخل بر خلاف روند عملیات و خدمات صرافی‌ها به دنبال آسیب زدن به این سیستم پیچیده هستند، درست شبیه سیستم‌هایی همچون کشورهای تحریم‌کننده و آمریکا در دوره ترامپ عمل می‌کنند، در حالی که آمریکا و تحریم‌های ارزی تا زمانی که شبکه مویرگی صرافی‌های ایران فعال بودند، حریف کشور عزیزمان نشدند و تبادل‌ات کالا با ایران و ارزآوری از مسیر صادرات با طراوت و پویایی ادامه یافت. دبیرکل کانون صرافان همچنین می‌گوید: «افرادی که به دنبال آسیب زدن به چهره صرافان خدمتگزار هستند، عملاً آب به آسیاب دشمن ریخته و به دنبال از کار انداختن این سیستم حساس و بی‌نظیر هستند و به تبع آن، ناخواسته به چرخه‌های اقتصادی در کشور آسیب می‌زنند که امیدواریم با اشراف تخصصی به این مطالب، نهادهای نظارتی به‌درستی تصمیمات نادرست این افراد را در زمان درست خنثی کنند.»

بانک مرکزی: از صرافی‌های مجاز حمایت می‌کنیم

اما پس از این اظهارات دبیرکل کانون صرافان، نعمت‌الله کریمی مدیر اداره نظارت بر موسسات پولی غیربانکی بانک مرکزی در پاسخ به شیبانی که کامران سلطانی‌زاده مطرح کرده بود، از تشکیل کمیته رسیدگی به تخلفات پولی و ارزی در بانک مرکزی و برخورد قاطع با صرافی‌های متخلف خبر داد و گفت: «در شرایط تحریمی کشور، صرافی‌های مجاز و قانونمند نقش مهمی در انجام امور ارزی کشور دارند و بانک مرکزی هم با پیاده‌سازی سیستم رتبه‌بندی از این صرافی‌ها حمایت می‌کند. کریمی ضمن تقدیر از صرافی‌هایی که عملکرد مناسبی داشته‌اند، تأکید کرد: «در شرایط تحریمی کشور صرافی‌های مجاز و قانونمند نقش مهمی در انجام امور ارزی کشور دارند و بانک مرکزی نسبت به این دسته از صرافی‌ها نگاه حمایتی داشته و با توجه به پیاده‌سازی سیستم رتبه‌بندی در آینده نزدیک، برای این دسته از شرکت‌ها امتیازاتی نیز در نظر گرفته خواهد شد.»

مجوز صرافی‌های متخلف ابطال می‌شود

نعمت‌الله کریمی در ادامه گفت: «با تشکیل کمیته رسیدگی به تخلفات پولی و ارزی با حضور نهادهای ذی‌ربط از جمله نمایندگان مراجع محترم قضایی، پلیس امنیت اقتصادی، وزارت اطلاعات و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط با تمام ظرفیت نسبت به شناسایی متخلفان بازار ارز در حوزه صرافی‌ها و مشترکان صرافی‌ها اقدام می‌شود.» وی با بایبان اینکه بانک مرکزی حوزه نظارت بر صرافی‌ها با دقت و وسواس بیشتری نظارت خود را در حوزه صرافی‌ها اعمال می‌کند، گفت: «طی یک‌سال گذشته بانک مرکزی با استفاده از ظرفیت حسابرسان مستقل برای اجرایی شدن حسابرسی رعایت شرکت‌های صرافی‌های مستقر بر استاندارد ۴ لایه دفاعی، پیاده‌سازی نظام رتبه‌بندی شرکت‌های صرافی، ایجاد و اعلام کدینگ حسابداری یکسان، حرکت به سمت نظارت‌های غیرحضور و مبتنی بر سیستم‌های مالی به‌صورت برخط از طریق وب‌سرویس (در راستای پایش و نظارت هوشمند صرافی‌ها) و بررسی عملکرد شرکت‌های صرافی در حوزه ثبت تراکنش‌های ریالی متناظر با معاملات ارزی را در کنار صدها بازرسی حضوری، فعالیت صرافی‌ها را رصد کرده است.»

مدیر اداره نظارت بر موسسات پولی غیربانکی با تشریح تخلفاتی که منجر به ابطال مجوز برخی از صرافی‌ها شده است، افزود: «از مهم‌ترین تخلفاتی که منجر به ابطال یا تعلیق مجوز فعالیت برخی از صرافی‌ها شده است می‌توان به خروج سرمایه صرافی، استفاده از حساب‌های شخصی در عملیات صرافی، عدم فعالیت طولانی مدت، عدم فروش ارز طرف مهلت سه روز کاری، عدم ثبت عملیات صرافی در سامانه‌های بانک مرکزی، خودداری از خرید و فروش ارز، فعالیت بسیار کم و عدم ارائه اطلاعات مورد نیاز بازرسان بانک مرکزی اشاره کرد.» وی در ادامه به تخلفات اخیر برخی از صرافی‌ها اشاره کرد و گفت: «دریافت مبالغ مازاد بر آنچه در سامانه‌های ارزی به‌عنوان نرخ رسمی مطرح شده در برخی از صرافی‌ها اتفاق افتاده است.»

انحلال کانون صرافان؟

مصاحبه‌های مکرر و بسیار تند برخی از اعضای کانون صرافان نسبت به عملکرد بانک مرکزی در روزهای گذشته این شائبه را در ذهن تداعی می‌کند که احتمالاً «میان بانک مرکزی و کانون صرافان شاید شرکاب شده است» که برخی اعضای این کانون نسبت به اقدامات بانک مرکزی در رسیدگی به پرونده‌های صرافی‌های متخلف اظهار نارضاحتی می‌کنند. برخی شنیده‌های غیررسمی نیز نشان می‌دهد این امکان وجود دارد بانک مرکزی و نهادهای ذی‌ربط رای به انحلال کانون صرافان بدهند. البته هنوز هیچ اظهارنظری از سوی کانون صرافان و بانک مرکزی منتشر نشده است. همچنین گفته می‌شود بانک مرکزی طی یک‌سال اخیر ۱۰۰ صرافی غیرمجاز را شناسایی کرده که رفتارهای ارزی آنها بسیار مخاطره‌آمیز بوده است. تخلفات مکرر همچون خروج سرمایه صرافی، عدم فروش ارز طرف مهلت سه روز کاری، عدم ثبت عملیات صرافی در سامانه‌های بانک مرکزی، خودداری از خرید و فروش ارز، فعالیت بسیار کم، عدم ارائه اطلاعات یا ارائه اطلاعات نادرست یا گمراه‌کننده به بانک مرکزی؛ عدم احراز هویت مشتری مطابق با قوانین و مقررات مبارزه با پولشویی؛ وجود دستگاه POS ریالی مرتبط با حساب‌هایی غیر از حساب صرافی در محل صرافی از جمله این تخلفات بوده است.

نوبخت درباره اوراق دولتی چه چیزهایی را سانسور کرد؟

بخت بد با واقعیت‌های دولت روحانی

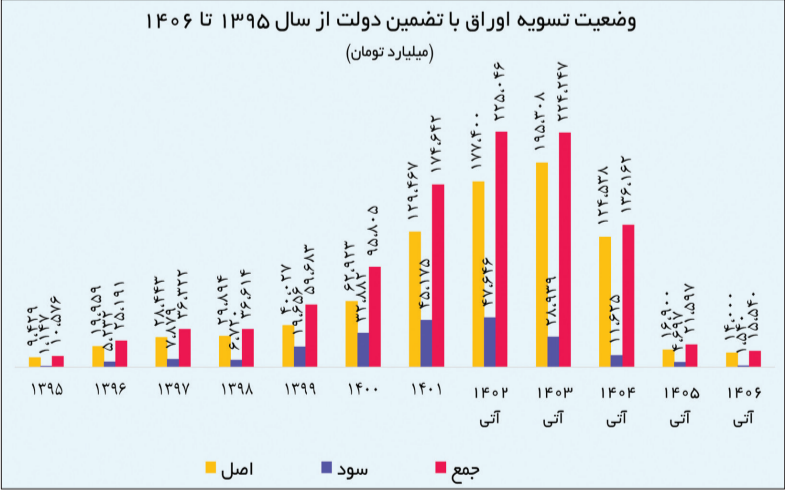
۱۷ درصد از کل مصارف بودجه کشور رسیده است. با این حساب، شاید بشود از محمدباقر نوبخت به‌عنوان شیمی دان یاد کرد که با تشدید کسری بودجه در دو سال پایانی دولت روحانی، بیشترین ضربه را به ارزش پول ملی زد، تومی که قدرت خرید کارمندان و بازنشستگان را نیز آب کرد.

حالا این موارد چه ربطی به اوراق و نوبخت دارد؟

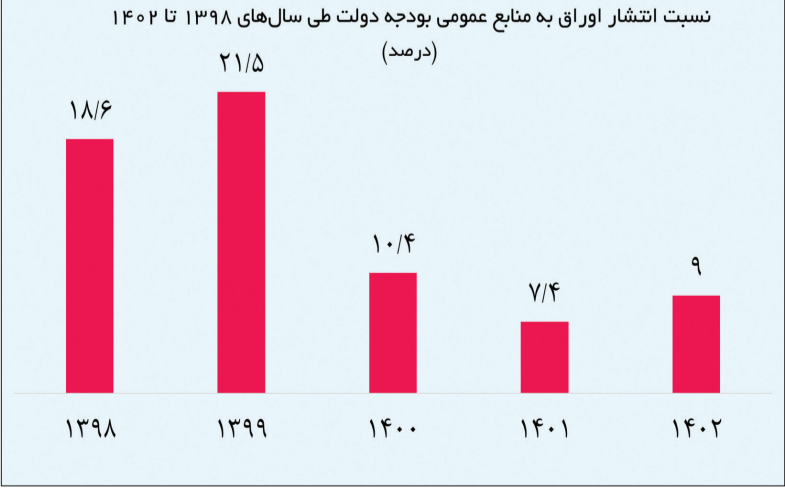
پرواضح است در ایران دولت‌ها تا قبل از تحریم‌های سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ همواره کسری بودجه ناشی از دست و دل بازی‌های خود را با درآمد‌های سرشار نفتی جبران می‌کردند اما حالا هر تشدید کسری بودجه‌ای باید خارج از منابع نفتی جبران شود. از این رو در کشورمان از سال ۱۳۹۳ فروش اوراق افزایش یافت و اوج فروش اوراق (با لحاظ ارزش حقیقی) مربوط به سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ است که دولت هم با کاهش درآمد‌های نفتی روبه‌رو شده بود و هم برنامه‌هایی همچون افزایش حقوق و دستمزد کارمندان دولت و همسان‌سازی حقوق بازنشستگان را اجرا می‌کرد.

یک مقایسه گمراه‌کننده از سوی نوبخت

مقایسه اعداد اوراق منتشرشده در دولت سیزدهم و دولت دوازدهم شاید کمی گمراه‌کننده باشد لذا می‌توان برای مقایسه حجم اوراق منتشرشده در این دو دولت از نسبت انتشار اوراق مالی اسلامی به منابع بودجه عمومی دولت استفاده کرد. برای مثال، اطلاعات سال ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ عملکرد اوراق مالی اسلامی و بودجه عمومی دولت را با توجه به گزارش تفریخ حساب کردیم و برای سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ با توجه

منبع: وب‌سایت مرکز مدیریت بدهی‌های عمومی و روابط مالی دولت

منبع: وب‌سایت مرکز مدیریت بدهی‌های عمومی و روابط مالی دولت

۲۰ برابر شد. این درحالی است که فروش اوراق در پایان سال ۱۴۰۱، حدود ۲۱۸ هزار میلیارد تومان بود که نسبت به سال ۱۳۹۹ تنها ۹ درصد رشد داشته است. این موضوع نشان دهنده آن است که هرچند در دولت یازدهم و دوازدهم اعتیاد به درآمد‌های ناشی از فروش اوراق رشد خیره‌کننده‌ای داشت اما این موضوع در دولت سیزدهم مدیریت شده است.

انتقاد یا انتقام؟

امید تیم اقتصادی دولت حسن روحانی طی مدتی که روی کار آمده بود، آن بود که بتواند با مذاکره و رفع تحریم‌ها و با اتکا به درآمد‌های نفتی بر مشکلاتی نظیر کسری بودجه فائق بیاید. اما با خروج ترامپ از برجام و از بین رفتن ایده و آرزوی دولت برای رفع تحریم‌ها، دولت چنین ادعا کرد که برای شرایط به‌وجودآمده اختیارش کم است و با این وضع نمی‌تواند کشور را اداره کند. رهبر انقلاب نیز برای کمک به دولت اجازه داد تا شورای عالی هماهنگی اقتصادی برای حل موانع اقتصادی تاسیس شود تا دولت با سرعت بیشتری بتواند به اهداف خود برسد. اما آنچه اتفاق افتاد عملاً سوءاستفاده دولت از ظرفیت این شورا بود. در واقع محمدباقر نوبخت به‌عنوان رئیس سازمان برنامه و بودجه در این جلسات برای جبران کسری بودجه دولت، پیشنهاد افزایش سقف انتشار اوراق مالی اسلامی تا اعدادی بسیار بیشتر از قانون مصوب مجلس شورای اسلامی را داد که با حمایت حسن روحانی به تصویب رسید. برای نمونه در حالی طبق قانون بودجه سال ۱۳۹۸، دولت مجاز بود ۴۴ هزار میلیارد تومان اوراق مالی اسلامی بفروشد، با فشار دولت در شورای عالی هماهنگی اقتصادی ۳۴ هزار میلیارد تومان به این عدد اضافه شد. در واقع دولت در این سال سقف انتشار اوراق را ۷۷ درصد افزایش داد.

در سال ۱۳۹۹ نیز وضع به همین ترتیب بود. درحالی که محمدباقر نوبخت در نامه‌ای به رهبر انقلاب چنین ادعا کرده بود که برنامه اصلاح ساختاری بودجه تدوین و آماده شده است بازهم در بهار سال ۱۳۹۹ با استفاده از ظرفیت شورای عالی هماهنگی اقتصادی، مجوز انتشار ۱۵۰ هزار میلیارد تومان بیشتر از سقف قانون مصوب مجلس شورای اسلامی را گرفت. این در حالی است که طبق قانون بودجه دولت تنها می‌توانست ۸۸ هزار میلیارد تومان اوراق به فروش رساند. به تعبیری دولت مجوز انتشار اوراق به میزان ۱۷۶ درصد بیشتر از قانون بودجه را از شورای عالی هماهنگی اقتصادی دریافت کرد.

افزایش ۷۷ درصدی و ۱۷۶ درصدی مجوز انتشار اوراق در سال‌های ۹۸ و ۹۹ در حالی است که مجلس شورای اسلامی ماه‌ها برای هر یک درصد تغییر در بندهای بودجه ساعت‌ها بحث و بررسی انجام می‌دهد و دولت وقت، عملاً با این کار از ظرفیت شورای عالی هماهنگی اقتصادی برای دور زدن مجلس و جبران کسری بودجه خود استفاده کرد. در مجموع می‌توان گفت درحالی که محمدباقر نوبخت در دوره تصدی صندلی سازمان برنامه و بودجه تعهدات سنگینی از محل اوراق برای دولت فعلی به یادگار گذاشته، انتشار اوراق از سوی دولت سیزدهم برای بازپرداخت آن تعهدات را به جای نقد علمی، مورد حمله قرار داده است. موضوعی که بیش از هر عنوانی، شاید بوی انتقام سیاسی از آن برخیزد.